

НАУКОВІ ШКОЛИ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Одним з пріоритетів Болонського процесу є перетворення університетів на потужні наукові осередки, які не просто “споживатимуть” ідеї, формуючи майбутніх фахівців, а генеруватимуть нові, актуальні та перспективні наукові дослідження. Зростання ролі університету зумовлено закономірними процесами розвитку людства – перехід до нових форм цивілізації, нових технологій, нового періоду глобалізації. Сьогодні педагогічні університети можуть розглядатися як своєрідні мікросоціальні моделі, в яких освітній і науковий процеси сприяють інтеграції і взаєморозумінню освітян, що, в свою чергу, спонукає молодих науковців до самостійного мислення, пошуку власної аргументованої позиції.

Університети, як генератори різноманітних моделей розвитку вищої освіти, мають стати осередками регіонального та транснаціонального співробітництва; розробниками новітнього змісту освіти, нових технологій навчання, прогресивних управлінських рішень.

Важливою ланкою в системі наукового потенціалу країни є наукова школа як одна із структурних одиниць науки. На сьогодні педагогічні університети виділяються з-поміж інших вищих навчальних закладів, перш за все, наявністю наукових лідерів, учених-новаторів, які формують потужні наукові школи. Головне завдання наукової школи у вищому педагогічному навчальному закладі полягає в активізації й збереженні творчого характеру та інноваційної спрямованості наукової діяльності, підготовці нових поколінь науково-педагогічних працівників.

Аналіз історико-педагогічної й сучасної літератури [1; 7; 8; 9] показує, що педагогічна спадщина вчених Харківського національного педагогічного університету лише частково розкривалася в окремих працях, присвячених вивченню життєдіяльності цих педагогів. Серед таких праць необхідно виділити біографічні нариси в довідниках, словниках. Деякі відомості про вчених наукових шкіл педагогічного університету вміщено в навчальних посібниках, присвячених історії педагогічної думки України та Слобожанщини. Аналізу педагогічної спадщини вчених М.О. Григор'єва, А.І. Зільберштейна, І.Т. Федоренка, С.А. Литвина у 20–70 рр. ХХ ст. присвячене дослідження Л.Д. Попової та І.Т. Сірої [8].

Аналіз останніх публікацій доводить, що дослідження діяльності наукових шкіл Харківського національного педагогічного університету в галузі педагогіки за останні тридцять років у систематизованому вигляді не здійснювалося.

Мета статті полягає в аналізі діяльності наукових шкіл Харківського педагогічного національного університету імені Григорія Сковороди в галузі педагогіки, що визначають успішність науково-дослідної роботи та ефективність підготовки науково-педагогічних працівників і впливають на рейтинг освітньої установи Східноукраїнського регіону.

Харківський національний педагогічний університет – носій фундаментальних знань, високої культури й духовності, провідний освітньо-виховний, науковий осередок у регіоні. За роки, що минули, ХНПУ концептуально визначив-

ся щодо пріоритетів і напрямів своєї наукової діяльності, нагромадив значний досвід її здійснення й перетворився на потужний науковий центр, знаний як в Україні, так і за її межами.

Збереження та примноження традицій і цінностей наукових шкіл Харківщини педагогічного спрямування на етапах становлення, розвитку й повноцінного існування, наступність у процесі формування науково-педагогічних дослідницьких кадрів, здатних до інноваційної діяльності в освіті стали можливими за мудрого керівництва адміністрації вищу, яка не тільки дбає про належну організацію науково-дослідної діяльності у ВНЗ, але й власною причетністю доводить необхідність ґрунтовного дослідження актуальних педагогічних проблем.

Наукові школи ХНПУ характеризуються диференціальними ознаками, які дають змогу розглядати їхню діяльність як модель інтеграції науки й освіти. До таких ознак можна віднести: органічна єдність наукового та навчального процесів; наявність учнів і можливостей поповнення школи, “самопоповнення” науково-педагогічних кадрів, які розділяють традиції й цінності школи, здатні до самостійного пошуку; підготовка кадрів вищої кваліфікації, установка на їх відтворення; орієнтація на виробництво знань про знання; спадкоємність поколінь.

Аналіз історико-педагогічних джерел [1; 5; 7; 8; 9] показує, що наукові школи Харківського національного педагогічного університету мають давню історію та наукові традиції. ХНПУ є базовою структурою для розгортання багатогранної підготовки науково-педагогічних кадрів і постійного відтворення поколінь учених упродовж багатьох років. Біля витоків зародження й розвитку наукових шкіл у ХНПУ стояли професори А.І. Зільберштейн, М.О. Григор'єв, І.Т. Федоренко.

Кілька поколінь учнів, значна частина яких працює у ВНЗ і наукових установах регіону, засвідчують величезну фахову ерудицію, широкий діапазон і справжню енциклопедичність знань цих учених, їхню генетичну інтелігентність, толерантність у ставленні до колег і вихованців.

Серед послідовників наукової школи А.І. Зільберштейна – В.І. Євдокимов – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України, завідувач кафедри теорії і методики професійної освіти, перший проректор Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, заслужений працівник народної освіти України. Разом з учнями він продовжив дослідження, розпочаті професором А.І. Зільберштейном з питань обґрунтування теоретичних основ наочного навчання, пошуків ефективних шляхів, форм і методів використання принципу наочності; визначення ролі й місця наочності в навчальній роботі вищої та середньої школи. Професор В.І. Євдокимов підготував двох докторів і дванадцять кандидатів педагогічних наук [8, с. 100–102; 9].

У полі зору дослідників наукової школи В.І. Євдокимова були такі питання:

- формування способів навчальної діяльності учнів при використанні засобів наочності (Т.В. Єніна);
- використання творів живопису в процесі формування творчої активності студентів (Т.П. Агапова);
- організація самостійної роботи студентів в умовах особистісно орієнтованого навчання (В.В. Луценко);

- теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності (І.В. Гаврик);
- дидактичні й методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів математики у вищих педагогічних навчальних закладах (В.Г. Моторіна);
- формування технологічної культури майбутніх учителів інформатики в процесі професійно-педагогічної підготовки (С.М. Прийма).

Понад двадцять років наукова школа доктора педагогічних наук, професора, член-кореспондента АПН України В.І. Лозової забезпечує у ХНПУ підготовку висококваліфікованих спеціалістів освітянської ниви. Під керівництвом професора підготовлено тридцять сім кандидатів і десять докторів педагогічних наук [2].

До напрямів педагогічного пошуку професора В.І. Лозової та учнів її наукової школи можна віднести:

- проблему формування пізнавальної активності, використання проблемного навчання;
- питання дидактики загальноосвітньої та вищої школи;
- особливості використання наочності в навчанні;
- питання управлінської діяльності в загальноосвітніх навчально-виховних закладах;
- особливості професійної підготовки педагогічних кадрів.

Наукова школа В.І. Лозової забезпечує також спадкоємність наукових поколінь. Професори М.П. Васильєва, В.М. Гриньова, С.Т. Золотухіна, О.М. Іонова, О.В. Попова, І.Ф. Прокопенко, Т.В. Рогова, Л.С. Рибалко, Г.В. Троцько та інші, виконавши свого часу докторські дослідження під керівництвом В.І. Лозової, надихають на подальшу успішну наукову роботу своїх учнів, примножуючи наукові традиції науково-педагогічної школи ХНПУ.

Академіком І.Ф. Прокопенком створено наукову школу, яка виховала покоління вчених України. Під його керівництвом підготовлено й захищено сім докторських і вісімнадцять кандидатських дисертацій. У центрі його наукових інтересів проблеми підготовки вчительських кадрів різного профілю, розвитку економічної освіти студентів і школярів з урахуванням потреб модернізації системи національної освіти України.

Питання підготовки вчительських кадрів до виховної роботи плідно досліджує проректор з гуманітарної освіти та виховання, доктор педагогічних наук, професор Г.В. Троцько. Предметом досліджень учнів її наукової школи ставали різні аспекти навчання й виховання учнівської молоді в історико-педагогічній ретроспективі:

- моральне виховання студентської молоді на Слобожанщині (кінець ХІХ – початок ХХ ст.) (К.Є. Каліна);
- теорія і практика правового виховання в історії вітчизняної педагогічної думки другої половини ХІХ – початку ХХ ст. (А.В. Стаканков);
- проблема спілкування учителя з учнем у педагогічній теорії та практиці України другої половини ХІХ – початку ХХ ст. (О.О. Довженко);
- словесні методи навчання у діяльності початкових шкіл України другої половини ХІХ ст. (Т.О. Довженко);
- професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів у позааудиторній роботі у вищих навчальних педагогічних закладах України (друга половина ХХ ст.) (М.В. Донченко) та ін.

Проблеми розвитку педагогічної культури та професіоналізму майбутнього вчителя й викладача ВНЗ, діяльності вчителів і учнів загальноосвітніх шкіл досліджує учениця професорів І.Т. Федоренка та В.І. Лозової Гриньова Валентина Миколаївна. Під її науковим керівництвом підготовлено й захищено докторську (Н.Т. Тверезовська “Теоретичні та методичні основи створення і використання навчальних експертних систем у підготовці фахівців вищих навчальних закладів”) та двадцять п’ять кандидатських дисертацій, у яких досліджуються такі проблеми:

– формування культури особистості: С.Д. Омельченко (“Формування педагогічної техніки як компонента педагогічної культури майбутнього вчителя”), М.П. Васильєва (“Формування комунікативних умінь як компонента педагогічної культури майбутнього вчителя”), Г.О. Дегтяр (“Формування рефлексивної культури студентів педуніверситетів”), Н.П. Єфіменко (“Особливості формування екологічної культури студентів вищих технічних закладів освіти”), І.В. Кузнецова (“Педагогічні умови формування емпатійної культури студентів вищих медичних навчальних закладів”), Ю.О. Соловійова (“Формування аксіологічної культури майбутнього вчителя”), Т.В. Ткаченко (“Формування професійно-педагогічної культури майбутнього вчителя музики”);

– становлення професіоналізму викладачів ВНЗ: С.М. Хатунцева (“Педагогічні умови адаптації викладача-початківця до професійно-педагогічної діяльності у ВНЗ”), В.Б. Коновалова (“Педагогічні умови успішності професійної діяльності викладача ВНЗ”), О.О. Жигло (“Педагогічні умови професійного зростання викладача ВНЗ”), Т.М. Лебединець (“Педагогічні засади організації науково-методичної діяльності викладачів медичного училища”);

– професійна підготовка майбутнього вчителя: Н.Б. Сопнева (“Педагогічні умови формування навчальної етичної діяльності майбутнього вчителя”), І.Я. Глазкова (“Підготовка майбутнього вчителя до організації навчального діалогу в професійній діяльності”);

– професійна підготовка фахівців: Л.Г. Карпова (“Формування професійної компетентності вчителя загальноосвітньої школи”), П.Б. Єфіменко (“Педагогічні умови забезпечення різнорівневої професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури”), В.В. Романова (“Формування комунікативної компетентності у майбутніх фахівців соціально-культурної діяльності”), О.Ф. Євсюков (“Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх офіцерів у навчальному процесі вищого військового навчального закладу”), В.В. Кулешова (“Формування пошуково-дослідницьких умінь майбутніх інженерів-педагогів у процесі професійної підготовки”), О.О. Резван (“Педагогічні умови розвитку пізнавальних потреб іноземних студентів у процесі навчання”);

– розвиток особистості учня загальноосвітнього навчального закладу: О.Е. Макагон (“Організаційно-педагогічні умови створення сприятливого навчально-виховного середовища в загальноосвітньому навчальному закладі”), Н.Т. Гурець (“Педагогічні умови розвитку творчої активності молодших школярів у гуртковій роботі”), Н.М. Голуб (“Використання пізнавальних завдань випереджаючого характеру в процесі навчання дітей 6-річного віку”),

Л.Є. Перетяга (“Дидактичні умови формування полі культурної компетентності молодших школярів”), Т.М. Лазарева (“Формування пізнавальної активності школярів у процесі екскурсій”), Т.А. Смирнова (“Система пізнавальних завдань для формування естетичних оцінних суджень підлітків”).

У дослідженнях професора В.М. Гриньової та її учнів розроблено й теоретично обґрунтовано модель педагогічної культури, яка включає структурні компоненти: цінності-цілі, цінності-мотиви, цінності-знання, технологічні цінності, цінності-властивості й ціннісні відношення, а також функціональні компоненти: пізнавальний, дидактико-професійний, виховний, комунікативний, нормативний і захисний, що взаємопов’язані та взаємозумовлені між собою [8, с. 107–109].

Шлях до наукового становлення та зростання прокладає своїм учням доктор педагогічних наук, професор О.М. Іонова. Вона підготувала сім кандидатів педагогічних наук. Її науковою школою вперше обґрунтовано та експериментально перевірено технологію використання вальдорфських засобів розвитку пізнавальної активності школярів в умовах української початкової школи (С.Є. Лупаренко). У дослідженнях О.М. Іонової та її учнів розробляються питання забезпечення здоров’язбережнього навчально-виховного процесу (“здоров’я через освіту”) (О.В. Омельченко).

Наукові інтереси аспірантів, здобувачів наукової школи О.М. Іонової охоплюють питання підготовки майбутнього вчителя. Чільне місце посідають питання теорії та практики педагогічної конфліктології, зокрема педагогічні засади запобігання й розв’язання конфліктів у навчально-виховному середовищі вищого навчального закладу (Г.В. Антонов); формування конфліктологічної компетенції учнів загальноосвітнього навчального закладу (Т.В. Дрожжина).

Під керівництвом О.М. Іонової підготовлено низку історико-педагогічних праць, присвячених проблемам становлення та розвитку ідей проблемного навчання (Н.Д. Янц), природничої освіти (Т.М. Собченко), правого виховання (І.В. Криштак).

Свою наукову школу започаткувала доктор педагогічних наук, професор Попова Олена Миколаївна, яка досліджує інноваційні процеси в системі освіти України. Вона підготувала трьох кандидатів педагогічних наук.

Потужними у ХНПУ є наукові школи історико-педагогічного спрямування [3; 4; 6]. Наукові інтереси членів наукової школи Л.Д. Попової зосереджені на дослідженні проблем становлення та розвитку теоретичних ідей і практичної діяльності в галузі освіти у світовій та вітчизняній історико-педагогічній думці XIX–XX ст.

До напрямів наукових досліджень цієї історико-педагогічної школи слід віднести шість провідних:

- 1) проблеми навчання учнів у вітчизняній педагогіці та школі XIX–XX ст.;
- 2) різні аспекти підготовки вчительських кадрів у педагогічній думці України XIX–XX ст.;
- 3) питання сімейного виховання у вітчизняній педагогіці та педагогічній журналістиці України другої половини XIX – 20–30-х рр. XX ст.;

4) теорія та практика навчання школярів і студентів у вищих навчальних закладах Великої Британії та США в період освітніх реформ 60–80-х рр. ХХ ст.;

5) теоретичні ідеї та практична діяльність педагогів-мистецтвознавців з питань підготовки національних музично-педагогічних і творчих кадрів на Слобожанщині у 20–70-ті рр. ХХ ст.;

б) аспекти педагогічної діяльності видатних вітчизняних педагогів, діячів науки, освіти і культури (Г.С. Сковорода, К.Д. Ушинський, Х.Д. Алчевська, В.Г. Короленко, Б.Д. Грінченко, Я.А. Мамонтов, Г.М. Хоткевич, В.О. Сухомлинський, А.С. Макаренко та ін.) [3].

Наукова школа професора Л.Д. Попової відкрила шлях у науку кільком поколінням учених – і в цьому її довголіття та життєва сила. Продовжувачами традицій школи Л.Д. Попової стали учні, які створюють свої власні наукові школи:

– О.Ю. Кузнецова – доктор педагогічних наук (науковий консультант – д. п. н., професор, академік-секретар АПН України М.Б. Євтух), професор – вивчає питання активізації навчальної діяльності учнів і студентів, проблеми розвитку пізнавальної активності в навчальній діяльності, теорію і практику діяльності зарубіжних вищих і середніх навчальних закладів, питання вивчення іноземних мов у гімназіях другої половини ХІХ – початку ХХ ст.;

– Л.А. Штефан – доктор педагогічних наук (науковий консультант – д. п. н., професор, академік АПН України І.Ф. Прокопенко), професор – досліджує питання становлення й розвитку теорії та практики соціальної педагогіки як в Україні, так і в провідних країнах світу, проблеми дидактики середньої та вищої школи, питання підготовки соціально-педагогічних кадрів та стимулювання діяльності вчителя;

– Т.П. Танько – доктор педагогічних наук (науковий консультант – д. п. н., професор, член-кореспондент АПН України Г.В. Троцько), професор – системно аналізує складові музично-педагогічної підготовки вчителя, вихователя дошкільного навчального закладу в історичному й теоретичному аспектах;

– коло наукових інтересів професора Н.М. Якушко – проблеми історії розвитку початкової школи в Україні ХІХ–ХХ ст. та на Слобожанщині зокрема, діяльність студентських громадських організацій педвузів України. Вона підготувала вісім кандидатів педагогічних наук (С.О. Черкасова, В.В. Ворожбіт, І.О. Колесник, В.Ф. Землянська, Н.В. Денисова, Н.К. Рудічева, С.А. Лисенко, К.В. Тимошенко);

– сфера наукових інтересів аспірантів кандидата педагогічних наук, доцента К.А. Юр'євої – різні аспекти естетичної підготовки вчительських кадрів, питання теорії та практики підготовки дітей до шкільного навчання в історико-педагогічній ретроспективі (В.Л. Попова, Н.С. Калачник, Т.М. Бондаренко).

– до кола наукових пошуків кандидата педагогічних наук, професора кафедри історії педагогіки та порівняльної педагогіки А.Г. Відченко потрапляють питання використання різних засобів виховного впливу на формування особистості дитини у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. (Л.О. Дубровська, Н.В. Пузирьова, І.І. Сидоренко, В.В. Фомін, І.В. Вавилова) [6].

Формування свого особистого напрямку в науці, який потім перетворився на потужну наукову школу, вироблення свого наукового стилю вчений

С.Т. Золотухіна розпочинає у 90-ті рр. ХХ ст. під впливом наукової співпраці з професором В.І. Лозовою [4; 6].

Нині учні професора С.Т. Золотухіної досліджують різні аспекти процесу становлення й розвитку освіти і виховання в Україні у ХІХ – на початку ХХ ст. Тематика наукових досліджень, які проводилися представниками її науково-педагогічної школи, охоплює цілу низку історико-педагогічних проблем:

- дослідження творчої спадщини педагогів минулого і їх внеску в розвиток освіти на Слобожанщині (М.М. Головкова, Л.О. Журенко, О.А. Тишик, Ш.Р. Рзаєв, Л.О. Голубнича, О.М. Кін);

- розвиток вищої освіти в Україні (О.М. Друганова (Мартиненко), Г.П. Шепеленко, О.Д. Пташний, О.А. Рацул, О.В. Барибіна, С.О. Микитюк);

- висвітлення питань навчання й виховання в матеріалах педагогічної преси (Г.І. Приходько, Н.М. Гордій);

- організація педагогічного процесу в навчальних закладах різного типу (О.І. Оніпченко, О.М. Лук'янченко, О.В. Васильєва, Т.І. Попова, В.П. Шпак, Т.М. Кошечкіна, О.А. Єрмоменко);

- професійна підготовка педагога (О.В. Корх-Черба, Л.Д. Зеленська) [4; 6].

Вагомий внесок в організацію науково-дослідної діяльності в усіх підрозділах педагогічного університету зробив проректор з наукової роботи, доктор педагогічних наук, академік Міжнародної кадрової академії, професор, заслужений працівник народної освіти України О.М. Микитюк. Основними напрямками досліджень його учнів є різні аспекти теорії та практики екологічної освіти студентів і школярів, а також питання історії розвитку педагогічної науки в Україні. Ним підготовлено п'ять кандидатів педагогічних наук [8, с. 113].

Висновки. Наукові школи Харківського національного університету імені Г.С. Сковороди є середовищем професійного зростання майбутніх науково-педагогічних працівників та ефективною формою пошуково-дослідної діяльності. Робота провідних наукових шкіл ХНПУ дає змогу активізувати пошуки вирішення актуальних науково-педагогічних проблем, об'єднати розробку фундаментальних і прикладних наукових досліджень у галузі педагогіки сучасної школи, забезпечити механізм упровадження результатів наукових досліджень у практику загальноосвітніх закладів, значною мірою сприяє вирішенню проблеми вдосконалення фахової майстерності педагогів. Наукові школи професорів ХНПУ не тільки зберігають традиції своїх засновників, а і є осередками інтенсивної концентрації творчої енергії у процесі наукового пошуку, є зародком нових точок зростання педагогіки як науки та окремих її напрямів.

Залучення талановитої молоді до наукових шкіл ХНПУ сприяє інтеграції науки і практики у професійній підготовці вчителя, вдосконаленню фахової майстерності педагогічних кадрів регіону, підвищенню ефективності виконання дисертаційних досліджень, прискоренню впровадження їх результатів у практику, поліпшенню підготовки науковців-дослідників, здатних до самостійної пошукової діяльності.

Література

1. Астахова В.И. Выдающиеся педагоги высшей школы г. Харькова : биограф. Словарь / В.И. Астахова, К.В. Астахова, А.О. Гайков та ін. – Х. : Глобус, 1998. – 736 с.

2. Гнізділова О.А. Науково-педагогічна школа професора В.І. Лозової / О.А. Гнізділова // Імідж сучасного педагога. – 2007. – № 9–10 (78–79). – С. 40–44.
3. Гнізділова О.А. Наукова школа професора Л.Д. Попової як педагогічна система / О.А. Гнізділова // Імідж сучасного педагога. – 2008. – № 7–8 (86–87). – С. 57–60.
4. Гнізділова О.А. Наукові здобутки кафедри загальної педагогіки // Педагогіка та психологія : зб. наук. праць / наук. ред. І.Ф. Прокопенко, В.І. Лозова та ін.]. – Х. : ХНПУ, 2008. – Вип. 34. – С. 149–158.
5. Гнізділова О.А. Наукова школа А.І. Зільберштейна: минуле і сучасність // Педагогіка і психологія формування творчої особистості проблеми і пошуки : зб. нак. праць / головн. ред. Т.І. Сущенко та ін. – Запоріжжя, 2009. – Вип. 54. – С. 78–85.
6. Гнізділова О.А. Розвиток історико-педагогічних досліджень у наукових школах Харківського регіону / О.А. Гнізділова // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки : зб. нак. праць / головн. ред. Т.І. Сущенко та ін. – Запоріжжя, 2009. – Вип. 55. – С. –108114.
7. Педагогічна Харківщина : довідник / [ред. В.І. Лозова та ін.]. – Х. : Вид-во Круглова, 1997. – 160 с.
8. Прокопенко І.Ф. Харківська науково-педагогічна школа: теоретичні здобутки та досвід (20–70-ті рр. ХХ ст.) / І.Ф. Прокопенко, Л.Д. Попова, І.Т. Сіра. – Х. : ХНПУ, 2007. – 152 с.
9. Професори Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди / [наук. ред. І.Ф. Прокопенко та ін.]. – Х. : Відомі імена, 2006. – 120 с.

ГОЛІК О.Б.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЗДІЙСНЕННЯ УПРАВЛІННЯ САМОСТІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СТУДЕНТІВ

Особливість діяльності спеціаліста в умовах науково-технічного прогресу полягає в подальшому прискоренні зміни професійних знань, умінь та навичок і, у зв'язку з цим, у здатності працівника самостійно, швидко і якісно вдосконалювати свою класифікацію. Такий спосіб прискорення соціального процесу шляхом активного формування його носіїв потребує значної перебудови змісту, методів і технології всієї системи освіти. У самому процесі вдосконалення освіти акцент діяльності викладача зміщується з розробки нових форм і методів активізації власної діяльності на стимуляцію активності студента.

Методична система педагогічно керованого самонавчання покликана реалізувати в умовах роботи вищого навчального закладу педагогічну й дидактичну системи. Будь-яка методична система ґрунтується на процесі передачі професійного й соціального досвіду діяльності, є технологією перетворення його тими, хто навчається, з незасвоєного в засвоєний. У методичній системі цей досвід є одночасно і предметом, і результатом процесу передачі, ставши здобутком того, хто навчається, він виступає також найважливішим регулятором подальшого вдосконалення системи керованого самонавчання студента.

Саме тому педагоги дедалі більше уваги приділяють саме реалізації управління самостійною діяльністю студента.

Фундаментальні науково-педагогічні дослідження визначають загальні тенденції в організації самостійної роботи студентів. На теоретичному й методологічному рівнях проблему організації самостійної роботи студентів у процесі оволодіння знаннями розглядали Л. Аристова, В. Буряк, Є. Голант, М. Данилов,